

BOJ V KONGRESU ZA OBVEZNO VOJAŠKO SLUŽBO.

ANGLEŠKA VOJNA KOMISIJA JE PRISLA VČERAJ V WASHINGTON.

Washington, D. C. 23. aprila. — Angleška komisija z zunanjim ministrom Arthur J. Balfourjem na čelu se bo posvetovala z ameriško komisijo v vojnih načrtih je dospel v Washington. Balfour se bo danes sešel s predsednikom Wilsonom.

Washington, D. C. — Bitka za morje splošne vojaške dolžnosti, ki jo priporočata vojni departament in generalni štab, pričinja v vsi resnobi v senatu in v tiskovni zbornici.

Senatu je formalno pričela bitka v soboto, ko je senator Chamberlain, predsednik odseka za vojaške zadeve, predložil predlog. Bilo je malo razprave, tako da so bile le priprave za parlamentarno bitko v ponedeljek. Priloge je bilo v soboto predloženo poročilo večine in manjšine. Manjšina za vojaške zadeve, predložena pride na razpravo danes. Manjšina v odseku zastopa konnik Kahn, večino v odseku, to je pozicijo proti predlogi, pa konnik Dent, predsednik zbornice odseka za vojaške zadeve. Poročilo manjšine je podpisalo članov odseka, ki dodaja, da vsak kompromis v vojaških zadevah rodil slabšo za državo.

Poročilo večine je podpisal Dent in enajst kongresnikov. Predloga daje moč predsedniku, da pokliče pod orožje 500.000 prostovoljcev in potem še nadaljnjih 500.000 prostovoljcev, ne nalaga pa nobene dolžnosti da to stori. Predloga daje predloga moč predsedniku, da lahko odredi, da se strirajo vsi državljani v starosti od 21. do 40. leta, tako da se ne morejo delati priprave, da ne pokličejo državljane pod orožje na podlagi splošne in obvezne vojaške dolžnosti.

Poročilo je dodal vojni tajnik v pisni, v katerem zbornici poročila da uvede splošno in obvezno dolžnost. V pisni pravi: "Prepričan sem, da vsak bi kompromis glede principov v predlogi, o predloga department, da se ne nova armada, povzročil ne bi uspele."

Washington, D. C. — Predsednik se je v kabinetni seji razgovor o najnujnejših vojnih potrebah, med katere spadajo sleden-

je. Kabinet se je odločil, da se pripravi v transatlantsko službo ladje, ki jih je dobili na oceanu na Velikih jezerih. Hiteti treba s popravili na 100 zaplenjenih nemških in 14 avstrijskih ladih.

Mornarica. — Razpravljali so, podložje gradnje velikih bojnih ladij na kasnejši čas in da hitro gradnja razruševalcev in malih ladij. Do zaključka ni prišlo, dokler ni jasnega poročila o zalogi.

Armada. — Predsedniku so poročali, da tratijo čas dokler ne sistem prostovoljcev pobit, ker bi eno leto organizirano sposobno armado.

Avila. — Houston, tajnik poljedelskega departamenta, je predložil senatu načrte za ohranitev žitnih zalog. Načrt določa, da v obrambni svet pravico določijo minimalne in maksimalne cene. Poljedelski departament ima pravico ustanoviti posredovalnice za delitev živeža.

Zakladniški tajnik je dobil nasvete svojih tovaršev glede metode, ki naj bi porazirala zadolžnice za \$7.000.000, da jih ljudstvo takoj popi v večjem številu.

Prohibicija. — Kabinet se je odločil, da se takoj uvedejo potrebni koraki, da se prepreči vživanje kolonijalnih pijač v novi armadi. Prohibicija odlože, dokler

ne bodo pregledane vse zaloge živil.

Najbolj pereče vprašanje tvorijo trgovske ladje. Nemške potapljače pogrezajo ladje dan za dnem, ki vozijo potrebščine v Evropo.

V atlantiških lukah so skladišča zvrhana z blagom, ker primanjkuje ladij.

Internirane avstrijske ladje bodo kmalu na morju, naložene z blagom. Njim sledijo nemške trgovske ladje. Devet največjih ladij je tako poškodovanih, da popravila vzamejo tri meseca časa, ki bodo stala \$450.000.

Stroji na nemških ladjah so bili sistematično uničeni, povsod so eninisti strojni deli zlomljeni.

Prohibicionisti zahtevajo, da uvedejo splošno prohibicijo, da tako prihranijo žito. To je slaba preteza za še slabše namen. Vsakemu razsodnemu človeku je jasno, da 1.000.000 bušljev ali nekaj več žita je taka prihranitev, kakor če bi kdo kanil kapljo vode v morje. Namen prohibicionistov je, da izrabijo vojno v nazadnjaške namene. Tem ljudem je treba povedati odločno, da naj drže svoje prste proč od stvari, ki je ne razumejo.

Poljedelski tajnik Houston priporoča kot nujne zakone:

1. Popisati je treba vse zaloge živeža, kje se nahajajo in kdo je lastnik, da tako vlada dobi jasno sliko o rezervi živeža.

2. Ko je popis živeža končan, je treba živila klasificirati določiti ceno itd.

3. Vlada mora imeti moč, da licenzira in nadzoruje vse tovarne in obrate, ki se pečajo s produkcijo živeža in ki izdelujejo proizvode, ki so potrebni v poljedelstvu. Po tem načrtu bi prišli pod vladno kontrolo klavnice, pivovarne, mlini, tovarne, v katerih izdelujejo umetna gnojila, stroje za poljedelstvo, serum, toksin itd.

4. Transportna podjetja morajo dati prednost semenu pri prevažanju umetnemu gnojilu, sploh vsem produktom, ki jih rabi kmetar za obdelovanje polja in pri živinoreji.

5. Razširjanje obstoječe brzojavne službe poljedelskega departamenta, da dobi bitra in točna poročila o trgih.

6. Vlada naj ima moč, da kupi živila, razpolaga z njimi, da organizira ljudstvo v občinah in da določi minimalne in maksimalne cene.

TURČIJA JE PRETRGALA DIPLOMATIČNE VEZI.

London, 22. aprila. — Vest iz Carigrada preko Bazila in Amsterdamu se glase, da je turška vlada pretrgala diplomatske stike z Zd. državami.

24.247 PROSTOVOLJCEV.

Washington, D. C. — V prvih dneh meseca aprila se je vpisalo v armado 24.247 prostovoljcev, kakor javlja vojni departament. Včeraj se je vpisalo 1593 prostovoljcev.

Illinois je na čelu vseh drugih držav za 2427 prostovoljci; Pensilvanija je druga z 2254 možmi, New York je tretja z 2126 in potem sledijo: Indiana 2124, Georgia 1225, Missuri 1058 itd.

Mornariški tajnik Daniels javlja, da je število moštva narastlo na 76.505.

Iz Gady, Ind. poročajo, da se je napolnilo sto srbskih prostovoljcev, veteranov prve in druge balkanske vojne, proti Evropi, kjer se bodo pridružili zavezniškim četam.

Nabirajte naročnike za dnevnik "Prosveta"!

SENAT SPREJEL CENZURNO PREDLOGO.

Originalna predloga je znatno ojačana. Cenzor Creel pošlje določbe časopisom.

KAJ PRAVI CENZURNA POSTAVA.

Washington, D. C. — Dolgotrajna, ostra in podučna je bila razprava v senatu o cenzuri za ameriško časopisje, ki je dodajala predlogi o špijonaži v posebnem odstavku. Le par glasov je manjkalo, da ni bila cenzura popolnoma odpravljena.

Za spremembi predlog senatorja Cummins, ki bi praktično odpravil cenzuro, je glasovalo 34 senatorjev, proti pa 40.

V smislu odstavka za cenzuro kot je bil sprejet, ima predsednik pravico izdelati "pametna pravila" za časopisje glede vojaških načrtov, gibanja armade, po katerih se ima ravnati časopisje.

Pričakujejo, da George Creel, pred nedavnim imenovan cenzurjem od predsednika, izdela načrt za cenzorska pravila. Neuradno govore, da Creel skliče konferenco zastopnikov največjih listov v Združenih državah, da se posvetujejo na nji glede pravil za časopisje.

Kaj pravi odstavek C. v špijonski predlogi?

Časnikarja ali osebo, ki v nasprotju s pravili, ki jih izdela predsednik, objavi poročila o gibanju, številu in dispoziciji oboroženih moči, ladij, letal in vojnem materialu Združenih držav, ali o načrtih za operacije na morju ali na suhem, se kaznuje ne manj kot s \$10.000 denarne globe ali ne več kot z desetletno ječo. Odstavek pravi, da časnikarja lahko tudi kaznujejo z denarno globo in ječo. Nadalje se glasi v odstavku, da ne smejo pravila vsebovati določb, ki omejujejo diskuzijo, komentiranje ali kritiko dejanja ali politike vlade ali njenih zastopnikov, ali njenih objav.

ODGOVOR RUSKIH SOCIALISTOV.

Petrograd, 22. aprila. — Eksekutivni odbor socialistične skupine v dumi je poslal brzojavko Meyer Londonu, socialističnem kongresniku v Združenih državah, ki se glasi, da vsa ruska revolucionarna demokracija ne mara separatnega miru. Deli pravi brzojavka, da Rusija želi mednarodni mir brez vsake odškodnine in na temelju svobodnega razvoja vseh narodov.

London je brzojavil ruskim socialistom za pojasnilo, da li res delujejo za separatni mir, kakor je bilo že nešteto poročano iz nemških virov. Omenjena brzojavka vsebuje pojasnilo.

Washington, D. C. 22. aprila. — Vladni zasledovalci nemških vohunov so prišli na sled široko razpredeni propagandi nemških agentov med ruskimi revolucionarji v Zd. državah. Kakor znano, je nova ruska vlada povabila bivše politične begunce domov in Nemci so zdaj izrabili priliko, da nagovarjajo vračajoče se ruske revolucionarje za propagando separatnega miru, katero imajo po želji Nemcev vržiti ruski begunci, ko se vrnejo v Rusijo.

PROHIBICIJSKA POTEZA.

Washington, D. C. — Senator Cummins je predložil predlogo senatu, ki prepoveduje alkohol iz žita, dokler traja vojna.

VEREME.

Severni Illinois v ponedeljek: Dež in hladno. V torek gorkejšo. Povprečna večerajšnja temperatura 52.

VELIKA OFENZIVA SE NADALJUJE.

Artilerijaska preparacija za nove napade na zapadni fronti. Nove pridobitve zavezničev.

NAPADI NA "SIEGFRIEDOVO" ČRTO.

Po zadnjih poročilih iz Londona in Parisa so grmeli ves dan večer angleški topovi med Arrasom in Lensom, kar znači, da se ponovi ofenziva v tem okolišju. Ravno tako pripravljajo francoska artilerija tla za nove napade med rekama Oise in Aisne. Razen lokalnih spopadov, pri katerih so bili odbiti vsi nemški protinapadi, ni bilo v nedeljo posebnih sprememb. Nobenih vesti ni z ruske fronte. Na italijanski fronti naraščajo topniški boji. V Macedoniji so bili včeraj ljuti boji, toda sprememb ni bilo. Angleške čete v Mesopotamiji so prodrele eno miljo dalje in ujela 300 Turkov, kakor poroča gen. Maude 21. t. m.

London, 22. aprila. — Uradno se razglasi, da so nemške podmornice potopile dve bolniški ladji 17. aprila, ki sta bili naloženi z angleškimi ranjenci in nemškimi ujetniki. 48 ranjencev in 15 Nemcev je utonilo; ostale so rešili.

London, 22. aprila. — Angleško francoske čete so večeraj ves dan nadaljevale s silovitimi napadi na novo "Siegfriedovo" linijo, na katero so se umaknili Nemci po oficijelnem poročilu iz Berlina zadnji petek. Dejstvo, da je dvojna ofenziva prinesla zavezničkom od 9. aprila 33.000 ujetnikov, 330 topov in okrog osemdeset štirjaskih milij reokupiranega ozemlja, je podžgalo zavezniške čete z novim pogumom. Ves dan večeraj je grnela angleško-francoska artilerija in pod zaščito topniškega ognja so napadle pehote nove nemške pozicije.

Razen tega, da so Angleži napredovali severno od reke Scarpe in Francozi severno od Sancy, so obenem odbili vse nemške protinapade, ki so v silovitosti in ljuti besnosti prekašali vse prejšnje. Samo severno od Braye-en-Laonnisa so Hinderburgeve čete napadle štirikrat zaporedoma, toda dosegle niso ne polovico pota do francoskih pozicij, medtem ko je obležalo na tisoče Nemcev. V svojem prodiranju proti Laonu so Francozi osvojili nove pozicije v okolišju Hurtebise. Angleži so pa prodrli eno miljo daleč med Cambraiem in St. Quentinom in osvojili Gonnelue. Iztočno od Craonne in severno od Remsa so divjali ves dan hudi topniški dvoboji. Nemci so napeli vse sile, da bi reokupirali pozicije okrog gore Haut, toda morali so se umakniti z ogromnimi izgubami. Računa se, da so Nemci poleg 20.000 mož, ki so jih ujeli Francozi v prvem tednu svoje ofenzive, izgubili najmanj 200.000 mož ubitih in ranjenih.

Vojni urad je poročal sinoči: Danes je sovražnik poskušal z močnimi protinapadi reokupirati Gonnelue, ki smo ga zasedli prejšnjo noč. Nemške napadajoče čete so pa prišle pod naš topniški ogenj, ki jih je vrgel nazaj; sovražnik je imel silne izgube. V lokalnih bojih smo napredovali severno od reke Scarpe, iztočno od Fampouxa in severozapadno od Lensa. Pri Lensu smo odbili dva nemška protinapada.

Iz Berlina poročajo preko Amsterdamu sledeče: Včeraj popoldne se je ponovila ljuta kamonda na vsi fronti od reki Aisne in v Šampaniji. Francoski napadi pri Chemis des Damesu in v Šampaniji so bili odbiti. Med Loosom in železnico Arras-Cambrai naraščajo artilerijaski boji. Severno od reke Scarpe je bila vroča topniška bitka.

Dalje na 3. str. 1. kol.

NEMŠKO VOJAŠTVO STRELJA NA STAVKARJE. KAJZERJEV ULTIMAT MUNICIJSKIM DELAVCEM. GLASOVI O REVOLUCIJI NA OGRSKEM.

Amsterdam, 22. aprila. — Po zadnjih vesteh iz Berlina je vlada dala štrajkarjem v municijskih tovarnah ultimatum, da se morajo v 24 urah vrniti na delo. Kdor se ne pokoril, bo moral takoj iti v armado.

London, 22. aprila. — Iz Koda nja poročajo, da so bile v soboto velike delavske demonstracije pred parlamentom v Stockholmu zaradi pomanjkanja hrane. Po ulicah so odmevali klici "Revolucija!" in "Republika!"

London, 22. apr. — Iz Oldenzaala, Nizozemska poročajo "Exchange Telegraphu," da je v petek 10.000 štrajkarjev, večinoma municijskih delavcev, v Magdeburgu napadlo mestno hišo, katero so hoteli zažgati. Vojaki so streljali na izgreduke in ubili ter ranili mnogo delavcev. Mesto je v obsednem stanju.

(Magdeburg je glavno mesto Saksonske in ena najmočnejših trgovin v Nemčiji. Leži 76 milj od Berlina in je središče velikih jeklarskih tovarn, med katerimi so tudi Kruppove tovarne za topove. Ima po zadnjem štetju 229.669 prebivalcev.)

Amsterdam, 22. aprila. — V Magdeburgu vlada obsedno stanje in 10.000 municijskih delavcev je še vedno na štrajku. V Berlinu počivajo municijske tovarne že od 16. aprila in 20.000 delavcev se noče vrniti na delo. Razen teh je v stavki več tisoč drugih delavcev. Štrajkarji zahtevajo osvoboditev političnih jetnikov in med njimi tudi Karla Liebknechta, ki je zaprt zaradi "veležidajstva". Berlinsko časopisje, ki je danes dospelo semkaj, ima debelo tiskana sledeča svarila: "Dolžnost je vsakega Nemca, da molči o življenjskem položaju! Vsaka beseda, ki raki-va naše razmere, pomena sovražništvu in ugrožava domovino."

Kodanj, 22. aprila. — V Nürnbergu je zaštrajkalo tritisoč delavcev. V Spandau, kjer so velike municijske tovarne, je na tisoče delavcev na štrajku.

Hindenburg apeluje.

Amsterdam, 22. apr. — Iz Berlina poročajo brezčeno, da je feldmaršal Hindenburg apeliral na generala Groenerja, načelnika vladnega municijskega oddelka, da naj skuša pomiriti delavce. Hindenburg pravi, da je sedanje gibanje delavcev v municijskih tovarnah neodpustno in skrajno nevarno sprčo zavezniške ofenzive na zapadni fronti, ko je treba, da je zaloga streliva nepretargana. Vsak štrajk, pa naj bo še tako majhen — je dejal feldmaršal — je ob tem času zločin napram vojakom v zakopih.

Štrajkarji zahtevajo mir.

Amsterdam, 22. apr. — "Dusseldorffer General Anzeiger" javlja, da so voditelji berlinske stavke predložili na delavski konferenci resolucijo zelo revolucionarnega značaja. Resolucija zahteva od vlade, da se takoj izjavi za mir brez aneksij in za odpravo prisilne vojaške službe. Nadalje zahteva resolucija, da vlada takoj izpusti iz zaporov vse politične jetnike in vpelje splošno, direktno, tajno in enako volilno pravico.

Štrajk se nadaljuje.

Kodanj, 22. apr. — "Vorwaerts" v Berlinu javlja, da se stavka nadaljuje s polno silo v Berlinu. Deputacija delavcev, ki so obiskali kancelarja Bethmanna-Hollwega, se je vrnila z odgovorom, da kancelar ni sprejel ponudbe razsodnika med vlado in štrajkarji. Vsed tega so municijski de-

lavci sklenili, da nadaljujejo s stavko.

Stavka v Kruppovih tovarnah.

Amsterdam, 22. apr. — Iz raznih nemških virov se javlja, da so štrajki izbruhnili v mnogih municijskih tovarnah širom Nemčije. V velikih Kruppovih tovarnah, v Essenu, je tudi štrajk. "Lokal Anzeiger" v Berlinu piše, da je državni kancelar zavrnil delavsko deputacijo, katero je vodil Hugo Haase, predsednik centralnega odbora neodvisne socialistične stranke. Posledica je, da 20.000 delavcev v štirih municijskih tovarnah v Berlinu nadaljuje s stavko.

Revolucija na Ogrskem?

Rim, 22. aprila. — Ogrska je na pragu revolucije. Brzojavke govore, da so v Budimpešti veliki nemiri. Vatikani je bil včeraj obveščen, da je v Budimpešti in drugih večjih mestih na Ogrskem proglašeno obsedno stanje.

V Avstriji zahtevajo mir.

Amsterdam, 22. aprila. — Senzacionalne vesti prihajajo iz Avstrije preko Švice. Agitacija za mir se vrši v tako velikem obsegu kakor še nikdar odkar traja vojna. Mirovna stranka je vedno bolj močnejša in mnoga znamenja govore, da je konflikt med progromansko in mirovno stranko vedno večji. Tudi na Bolgarskem so že sili pruskega gospodarstva in licačo izhoda iz vojne. Vse aktivnosti na avstrijskih frontah so prenehale in papež je bil baže obveščen o mirovnih pogojih avstrijske vlade s prošnjo, da jih predloži zavezniškom. Nemški socialdemokrati v Avstriji so v konferenci sprejeli resolucijo, v kateri izražajo soglasje s sodrugi v Nemčiji in zahtevajo takojšnji mir brez aneksij. Ob enem zahtevajo, da izideta Nemčija in Avstrija iz vojne politično svobodni državi s parlamentarno vlado.

BRAZILCI V BOJU Z NEMŠKI MI KOLONISTI.

Buenos Aires 22. aprila. — Nemški naseljenci v mnogih večjih naselbinah južne Brazilije so v vojni z domačimi civilisti, katere vodijo častniki iz brazilske armade. Mnogo oseb je bilo že ubitih na obeh straneh. Bojna zona se razteza v južnem delu republike od Porto Alegro do argentinske in urugvajske meje. V Porto Alegro so Nemci že dva dni v defenzivnem boju proti neorganiziranemu domačinom; postavili so barikade pred hišami in s puškami in revolverji odbijajo napadalce. Brazilskim oblastem se še ni posrečilo narediti miru in danes poročajo, da je vlada poslala regularne čete na lice mesta.

Buenos Aires, 22. aprila. — Argentinska vlada je poslala ostro noto Nemčiji, zahtevajoč zadoščanje za potopljeni parnik "Monte Protegido". Argentinskemu poslaniku v Berlinu je naročeno, da naj odpotuje domov, ako ne dobi zadoščanja. Argentinijska vlada stedi Združenim državam in Braziliji in oborožila svoje ladje.

ENTENTA BO NABIRALA VOJAKE V AMERIKI.

Washington, D. C. — Mogoče kmalu prične ententa rekrutirati svoje državljane za vojno proti Nemčiji in Združenim državam, ko senat sprejme dodatek, ki ga je zbornica že sprejela. Dodatek dovoljuje, da ententa rekrutira svoje državljane za svojo armado.

SORODNI DUŠI.

Spisal Josip Premk.

A kar se je naselilo v njegovo aree že v rani mladosti, je ostalo vsa leta, dasi je ravnal Štaucunar zadnji čas z njegovo materjo bolj milo. Morda se je sramoval pred njim, ki je že dorasel, morda se mu je bolela žena vendar zasmilila — ali bogve kako, da je postalo v hiši mirno in tiho, a zato tudi — dolgočasno. Nečesa je pogrešal Lovro vedno . . . in često se je počutil bolj srečnega kje sredi polja nego doma med tistimi tihimi stenami, kjer so se le včasih začeli počasi, drsajoči koraki bolehnih matere.

Samo takih dni se je veselil Lovro, kadar je vedel, da ostane Štaucunar zaradi kupčije nekaj dni z doma. Takrat je hodil po veži in dvorišče nekako samozavestneje, bolj prosto, in tudi mati je drsala po sobi hitreje in glasneje, kakor da hoče nadomestiti, kar je zamudila, ko je bil doma Štaucunar. In dasi je bolehala že nekoliko let, je bila v takem času zgovorna, celo zasmejala se je včasih, ako je napravil Lovro kaj nerodnega. In kako lepo se je zdelo Lovru, ko je zaslislal po dolgem času vpusti, dolgočasni hiši materin smeh. A ko se je vrnil oče, je zopet prenehala vse . . . kot da je umrlo življenje, ki se je naselilo za nekaj dni . . . Mati je ostajala v svoji izbi, Lovro je delal molče in oče je hodil po izbi gorindoli in mrmral polglasno račame o iztrženem dobičku.

Tako so potekala leta dolgočasno in enolično, dokler ni mati legla.

In tedaj se je zgodilo, kar je pričakoval Lovro s strahom in nerazumljivo bojaznijo: tam teži blede in mrtva in niti toliko mu ni bila sreča mila, da bi bil poleg, ko je izdihnila.

Roke globoko v žepih in z glavo, klonečo na prsi, je šel skoro zamišljen čez jesensko polje; ni se ozrl ne na levo, ne na desno, pred seboj je videl samo blede mater in temnogledga očima, ki stojijo ob umrli ženi — brez žalosti . . .

In ko bi bil Lovro resnično v sobici, kjer sta goreli ob materinem vzglavju dve sveči, bi bil videl, da očeta ni notri, ker odšel je kmalu za njim, ne po vasi nizdol kakor Lovro, temveč h krčmarju Urbanovcu.

Tretja hiša od Štaucunarjeve je bila Urbanovčeva krčma, nizka hiša, in kdor ni dobro pogledal, je čisto lahko prezrl smrekovo vejico, ki se je majala na koncu hiše, pritrjena ob žleb.

Ko je vstopil Štaucunar, je sedel krčmar Urbanovec pri peči in ružil turščico. Delavnik je bil in pivec ni bilo v krčmi.

"No, kaj pa ti?" je zamrmral Urbanovec in vrgel oluščeni storž v jerbias. "Torej si ostal sam; no, sedaj si pa lahko podava roko!"

"Nič zato," je odgovoril Štaucunar in zamrmral z roko — "ne bo se podrla hiša. Za oba je boljše, da se je tako zgodilo — zanjo in zame. Saj ni bila za nobeno rabo, sama sebi in drugim v nadlogo. To ti pravim, bolezen vhiši je kaznen božja in posebno, ako je bolna ženska!"

"Vem, vem," mu je pritrjeval Urbanovec in si strkaval predpasnik — "izkusil sem! Ampak pri meni je bilo drugače — punce sem imel in že dorasle, lahko so opravile panesto nje. Tebi pa ne kaže drugače, kot da se oženiš."

Čisto mirno in resno je povedal Urbanovec, a Štaucunar ga je pogledal debelo, kot da mu je obtičala koščica v grlu.

"Ne bodi norčav! Da bi se jaz ženil — no, ta bi bila lepa. O sv. Blažu jih bom osemindeset; Urbanovec, ali veš, kaj se pravi nositi šesti križ?"

"I, kaj se pravi," se je nasmehnil Urbanovec — "to se pravi, da nevesto še čisto lahko dobiš! In še mlado, Štaucunar, tako ti pravim. Veš, denar pri taki stvari tudi nekaj velja, in ti ga imaš dovolj!"

"Tisto že, tisto," je prekimal Štaucunar in gledal v tla — "pa z ženitvijo ne bo nič, so me že minile tiste muhe!"

Urbanovec je porinil jerbias pod peč, stopil k omari in natočil polno steklenico.

"Tako, vidiš," je dejal, sedel zopet nazaj in postavil steklenico med njuju na klop. "Vsak polovico bova dala, ker sva sedaj oba vdovca! Torej praviš, da se ne boš ženil? Kaj pa boš — ali bo hiša brez gospodinj?"

"E, se bo že kako neredilo, da bo prav," je odvrnil Štaucunar, natočil in pil v dolgih požirkih. "Sedaj je še ta v hiši, kaj bi že na drugo mislil!"

Urbanovec se je nasmehnil prisiljeno, kot je imel navado, ako se je s kom razgovarjal. Včasih je raztegnil svoje debele ustnice v tako smešen posmeh, kot bi pil jerbias, a ga nalahčeval, da je dober. Z drobnimi, vedno nekoli solznimi očmi je mežikal, kot da se mu blekči, posebno kadar je ponjhal, kar se je zgodilo vsak hip.

Nato sta nekaj časa molčala. Štaucunar je podpel brado z obema rokama in gledal topo predse, Urbanovec pa je privlekel iz hlačnega žepa mehur in vivček, prižgal in vlek, da so se mu napele vse žile na vratu.

"Tako je, vidiš," je pričel čez nekaj časa in pljunil v kot — "vsi pojdemo v krtovo deželo. Pred enajstimi leti je umrla moja stara, danes tvoja in sedaj se bova počasi zvrstila še midva. Radoveden sem, kdo pojde prej!"

"E, naj gre, kdor hoče," je zamrmral Štaucunar in se raztegnil po klopi. Prekrižal je roke pod glavo in se zagledal v strop.

"Kaj pa Lovro?" je povprašal čez nekaj časa Urbanovec. "Ali je res tisto, kar se govori?"

Štaucunar je namrklil obrvi; odvisno mu Urbanovec vprašanje ni bilo po volji.

"Govori se, to je res," je odvrnil, — "pa ne bo nič iz tega. Prokleti fant, ne vem, kaj ga je premočilo."

"I no, mladost, kaj hočeš, samo čudno se mi zdi, da se preča ravno s tisto . . . Saj je dovolj drugih deklet v vasi! Brhka je, to se ji ne more odreči, ampak saj veš, kako in kaj je z njo . . ."

"Vlačuga, ki ni vredna, da jo pes oblaja," je zamrmral Štaucunar, se sklonil in izpil kozarec vina v duško. "Sam zlodej je zanesel to vražje seme v našo vas!"

Urbanovec je prikimal in pihal vijoličaste oblačke iz zakajenega vivčeka.

"Tako je, tako," mu je pritrjeval — "ni bilo treba te znote, ki napravi dražbe in prepire v mirnih hišah. Ko bi bil jaz s tistim človekom iz mesta, ki ima tam v Podmostju gostilno, bi jo spodil še danes. Pa vrag vedi, kako je uklenjeno, da gospodari tam, kot bi bilo vse njeno!"

Štaucunar je molčal in se zagledal v okno. Zunanaj je zamiral dan, od gor so se zgrnile čez polje temne senice in tudi v Urbanovcih krčmi je postajalo mračno.

Urbanovec je posegel na polico in prižgal zakajeno luč, ki je razbila po izbi medlo in motno svetlobo.

"Pa res čudno," je mrmral Urbanovec še dalje — "da je napravil tisti človek, ki ima tam doli v Podmostju ostarilo, ravno s to Katinko pogodbo ali kaj, da gospodari vse menda kar nanesmo njega. Če ni ta stvar sumljiva, pa naj me zlozek! Tako mislim — med nama govorjeno — da sta se gotovo že prej kako poznala. Saj ni čudno! Pravijo, da je vzel neko že bolj postarano žensko samo zaradi denarja in zdaj da živi takole — Bogu v žalost in hudici v veselje: z dekletimi se zabava in s to Katinko gotovo tudi ne molita, kadar pride pogledat, kako in kaj . . ."

Štaucunar je gledal predse in bobnal s prsti po klopi. Včasih je prikimal a ko je ni ničesar odgovoril, je krčmar Urbanovec zgovorno nadaljeval:

"Še tiste krčme ni prav nič potreba tam! Iz naše vasi se lahko napijejo pri meni, saj še tu ne plačajo; kdor pa bodi tja, mu ni za plačilo, tako ti pravim. Ne za pijačo, ne za počteno družbo, ampak za vse drugo, česar seveda v moji pošteni gostilni ni! Še početelj zahaja bojda zadnji čas tja doli in organist! Da napaseta svoje oči na tisti Katinki, ki bi jo ne maral pod streho, pa da je iz grofavske rodovine!"

Tako se je hudoval nad Katinko Urbanovec in zabelil naposled svoj govor polito: "Vrag jih vzemi vse skupaj," da je Štaucunar lahko uvidel, da se jezi radi krčme in Podmostju bolj iz dobičarskega vzroka nego iz resničnega prepričanja, da je Katinka tako-pokvarjeno dekle. Zato je molčal. A tisti hip je vstopila bajtarica Anževka, postarana, že nekoliko upognjena ženska z majhnimi, krmežljivimi očmi in nosom zavitim in dolgim, da se je skoro dotikal gornje ustnice.

"No, ravno o tvoji rejenki govoriva," je dejal Urbanovec, in ker je vedel, po kaj je prišla, ji je natočil kozarec žganja, ne da bi mu bila Anževka kaj rekla. "Pa ti reci brez laži, ki jo dobro poznaš že od rojstva, če je v vseh desetih božjih zapovedih kak greh, ki se še ni dogodil doli v Podmostju!"

Anževka je zvrnila kozarec žganja v duško in namrgodila obraz v gube, ki so jasno pričale, da ji ugaja.

"Resnico govoriš, resnico, Urbanovec," je odvrnila Anževka z globokim kimanjem. "Saj veste, da bi lahko ostala doma, posebno sedaj, ko sem sama. Pa komaj ti je zaloga nezakonska nekoliko odrasla, pa je odšla med svet! Prej, ko ni mogla nikamor, ji je bila dobra naša bajta, sedaj pa bo minilo že skoro tri leta, odkar se ni prikazala domov, dasi ima sedaj komaj četrte ure daleč. Pa naj bi bila, kjer bi hotela, samo da bi bilo počteno, a potika se ti vedno samo po hišah, ki nimajo dobrega imena!"

Urbanovec je prikimal venomer in se smehljaj s tistim smešnim smehljajem, ki je bil vse prej — nego odkritosrčen in naposled je natočil Anževki še en kozarec.

"Zdaj, ko imamo župnika," je hitela gostobesedičiti — "ki je vreden, da bi ga zapisali med svetnike, zdaj ne gre služiti v župnišče, ampak raje tiči doli v tisti krčmi, ki jo je zanesel menda sam zlozek v ta kraj. Prej, ko je bil tisti — saj nič ne rečem, pa tako se je govorilo in se govori in nekaj resnice bo že na tem —, prej torej, ko je bil tukaj župnik Anton, ki je bil nekako bolj mlad — kaj pa je imel, nekaj čez trideset — pa je notri tičala kot klopi in še z njim je šla, ko so ga premestili tja doli na Dolenjsko. Saj veste, da je ni bilo skoro eno leto; in ko je prišla naščepčena in naličpans, kot da je rojena pri bogataših, ji ni več dicalo nazaj v bajto! Pošteno pa tista skoro čisto gosposka obleka tudi ni bila pridobljena — in sedaj, no, pa saj veste, kako je tam doli v Podmostju. Nekoč pride vse na dan in še beračila bo!"

Med tem pa se je storila zunaj popolna noč. Na travnike in polja je legla mlegla, tista dolgočasna in pusta, ki so je polni jesenski večeri, in le tupatam je pomežiknila na nebu kaka zvezdica . . .

Po vasi so zastrmela v noč razsvetljena okna, tupatam je hitel čez dvorišče vasovati k sosedu fant in razdražil pes, ki je ležal pred durmi, da se je razlegalo njegovo lajanje čez vas tja do klanca, kjer je šel po cesti Lovro, globoko upognjen pod materino krsto.

Včasih je postal, potipal, če vrv ni morda odjenjala, da mu krsta ne zdrkne na tla, si malce oddahnil in šel zopet dalje. Znojni curki so mu drkali na obrvi, da so ga oči skoro sklelele; čutil je, da je na hrbtni ves premočen od pota, a ko se je spomnil, da je to zadnje, kar napravi za mater, ki ga je tako ljubila, se mu je zazdelo krsta še enkrat lažja . . .

Ko je bil dospel na vrh klanca, se je ozrl naokrog. Pred njim se je širilo polje, ovito v meglo, in po sredi ceesta, bežeča v noč, a tam nekolično na levi so se svetilale luči — tam je ležalo Zapolje — rodna vas. Nič veselega ni čutil ob pogledu nanjo, šele ko se je ozrl nazaj doli po klanec, proti tistim trem hišam v Podmostju, je položil krsto na tla, sedel nanjo in se zagledal v tisto zadnjo, tretjo hišo, popolnoma tam pod hribom, iz katere je žarelo v noč dvoje razsvetljenih oken . . .

(Dalje prihodnjaj.)

Vojni spomini nemškega vojaka.

Prosto prevel Jože Ambrožič.

(Nadaljevanje.)

Proti tretji uri smo ugedali v daljavi Chalons, in ko smo ob četrty uri vstavili v nekem sadnem vrtu v predmestju popadali smo na tla kakor klade.

Poljska kuhinja je tudi došla za nami, ali nihče se ni dotaknil jedi. Pozneje zvečer smo jedli in se odpravili, da gremo v mesto in si kaj kupimo, v prvi vrsti tobak, ki smo ga najtežje pogrešali. Ali nihče ni smel zapustiti tabora in povedati so nam, da je strogo prepovedano stopiti v mesto. "Chalons", tako so nam rekli, "je plačljivo vojno kontribucije in nihče ne sme v mesto. Da, z denarjem se doseže vse, tudi v vojni; manon je rešil Chalons oplenitve.

Bitka ob Marni.

Iz daljave smo slišali pritajeno gromenje topov, takoj smo vedeli, da naš počitek tu ne bo trajal dolgo. Gromenje je postajalo glasnejše, in vedeli nismo, da se tu razvije boj, ki postane za Nemce usodopoln: petdnevni boj ob Marni.

Ob polnoči smo bili alarmirani in pol ure pozneje smo odkorakali. Mrzel, močen zrak je vplival na nas blagodejno, da smo še precej hitro hodili. Proti četrty uri smo prišli v trg Chepy. Tukaj namon ni tako milostno vladal kakor v Chalonsu, kajti trg Chepy je bil popolnoma oplenjen.

Dobili smo kratek oddih in v naglici smo videli še priprave, da ustrele dva civilista. Bila sta dva kmeta, majhna po postavi. Obdolžena sta bila, da sta skrila francosko strojno puško in par francoskih vojakov. Ukaz so izvršili, za zvrke ni bila vojaška oblast nikoli v zadregu, samo da se je ljudstvu pokazalo, kdo je sedaj "gospodar" v deželi.

Mali vasi Pogny, ki teži na pol poti med Chalons-sur-Marne in Virty-le-Francois se ni nič boljše godilo kakor Chepyju, kar smo lahko izprevideli prišedši v vas ob devetih v jutro. Sedaj smo se že zdavno približali gromenju topov, — lahki ranjenci in vozniki muničijskih kolon vračajoči se so nam pripovedovali, da se je zapadno od Virty-le-Francois vnela grozna bitka. Ob štirih popoldne smo v hitrem korakunju dosegli Virty-le-Francois. Vse mesto je bilo napoljeno z ranjenci, vse cerkve, šole vsa stanovanja, skratka vse. Mesto samo na sebi ni bilo poškodovano.

Tu je morala biti slaba za Nemce, ne da bi nam dali oddih, smo morali iti takoj v boj. Približali smo se za tri kilometre tojni črti, ko smo zašli v sovražnikov ogenj. Gosta toča granatnih kosov je nas obšipala in vsak črvelj zemlje je bil razstreljen. Tisoče in tisoče mrtvecev je ležalo na kupih. Videli smo s kakšnimi izgubami so vlekli Nemci nadomestne rezerve v boj. Francozi so izrabili vse, da bi preprečili prihod rezerv v bojno črto, in so razvili topniški ogenj v najvišjo moč.

Mislili smo, da je nemogoče priti skozi to steno ognja. Sto in sto smo jih videli pasti vsako minuto. Dobili smo ukaz, da posamezno v teku dosežemo bojno črto. Ležeč na zemlji smo opazovali, kako so prvi skušali priti skozi. Nekateri so tekli kakor nori, ne oziraje se na granate, ki so padale na desno in levo, in prišli so skozi, drugi so bili zopet pokriti z zemljo, ki jo je granata vrgla na nje in razmesarjeni od njenih kosov. Dva sta skoro že doseгла cilj, ko se je razletela granata pred njihovimi nogami, — in niti koščeka obleke ni ostalo od njih.

Vsak lahko razume, kaj se je godilo v nas, ko smo komaj sto korakov stran ležali na zemlji in vse to gledali. Bile so to gromne minute, ko smo čakali, kdaj pride vrsta na nas. Prešli smo v labirint samih misli.

Sedaj je zavpil neki častnik: "Prihodnji mož!" "Bil sem jaz!" Kakor vzbujen iz hudih sanj sem skočil po konci. Puško v desni roki, v levi bajonet, sem začel divjati naprej. Dva strela sta padla — akočil sem na stran, — tam jih je padlo še več. Naredil sem par skokov nazaj — zopet naprej — tekal sem kakor obseden semintja, da najdem, kje

kakšno odprtino, skozi katero se rešim. Pred mano, kraj mene železo in ogenj, za mano revolver častnika.

"Smrt ali hudic," saj je vseeno in začel sem teči — sepo teči naravnost, dokler me ni nekdo pograbil za bluzo.

"Tu smo," zatuli mi je nekdo v ušesa, "ostani! Pogledaj, mogoče si ranjen?" Bili so moji tovariši, ki so prišli srečno skozi. Po celnem životu sem se tresel.

"Vseidi se, da se pomiriš! mi smo se tudi tresli." Počasi sem se umiril. Še nekaj jih je prišlo, nekateri ranjeni, tako da je bilo od naše stotnije nas 40 mož. Poveljstvo je prevzel narečnik, gospodov častnikov ni bilo videti.

Ko smo šli dalje videli smo več naših topniških baterij, krog katerih so ležali mrtvi ali ranjeni vojaki. Drugi zopet niso mogli streljati, ker niso imeli municije. Ko smo se ustavili, prišli so k nam topničarji, ker radi pomanjkanja streljiva niso imeli kaj opraviti.

Naš podčastnik jih je vprašal, zakaj ne streljajo.

"Ker smo vse postrelili!" mu je odgovoril neki topničar.

"Saj je nemogoče pripeljati municije skozi to zagrnjalo ognja."

"Ni nemogoče," je odgovoril topničar, "municije sploh nimamo. Nato je nam začel pripovedovati:

Pri Neufshateau smo začeli poditi Francoze, kakor divji smo drli za njimi. Ljudje in živali so padali od vročine. Vseh razstreljenih železnic in cest niso mogli popraviti v par dneh, pustili smo vse na miru in se v blaznem zmagonosnem veselju podali v srece Francoze. Brez vsakega pomisleka in razuma smo drčili naprej, vse zveze za nami so pretirgane — šli smo v past nastavljenjo od Francozov. Predno nam dosežeta prva municija in živež, ki ju morajo pripeljati na vozeh, smo vsi mrtvi. Do sedaj smo slepo verovali v strdedgijo našega generalnega štaba. Sedaj me verujemo več. Sedaj smo šele izprevideli, da so Francozi v svoji deželi, kjer imajo shrambe za strelivo in vse železniške zveze za seboj. Zato vzdržujejo topniški ogenj ravnatoko velikega kalibra kakor mi. Iz tega lahko spoznamo, da se nahajajo v postojankah ki so bile že zdavnaj pripravljene in katerih ni boče mogoče tako lahko zavzeti."

Mislili smo, da topničar vidi vse prečno, ali kmalu se je izkazalo drugače.

Ko smo se bližali strelni črti, sprejel je nas sovražnik s strojnimi puškami zato smo v teku hoteli doseči strelni jarek. Vih se je dež, in ranjeni ležeči po polju v blatu so dobivali radi neobvezanih ran krče. Strelni jarek je bil poln ranjencev kar je oteževalo obrambo. Prosilil so nas za košček kruha ali požirek vode, toda sami nismo imeli kaj. Dva dni so se že nahajali v tem peklju, ne da bi kaj zavžili.

Komaj smo se razdelili po jarku so Francozi v skupinah napadli. Vojaki, ki so že odbili par takih napadov, so nas vzpodbujali, da naj hitro streljamo, in streljali smo v nasprotnika kakor obsedeni. Vmes so se slišali ukazi častnikov — ogenj — ogenj — streljajte hitro. Streljali smo in streljali, da je bila puškina cev razbeljena, kot ogenj. Nasprotnik se je obrnil. Kup mrtvih in ranjenih pred strelnim jarkom se je pomnožil za par sto, napad je bil odbit.

Stennilo se je in neprenehoma je deževalo; medtem dežjem so iz teme prihajali klic ranjencev — jokajoče ali pa tuleče. Tudi ranjenci, ki so se nahajali poleg nas, so zdihovali. Hoteli so, da jih obvežemo, ali povojev nismo imeli. Trgali smo kose raz naše upazane srace in obvezovali te gnjusne rane. Vedno nepretrgoma so umirali, brez zdravnika, brez vse pomoči. Hoteli smo jim pomagati in obenem smo se morali braniti Francozov. Neznomo je bilo naše stališče. Deževalo je vedno močnejše, premočeni smo bili do kolče, ali vendar smo morali streljati kar slepo v noč.

Pionirji smo stali med pečci. Nekdo me je sunil v rebra: "Ti!" je zaklical.

(Dalje prihodnjaj.)

KEDAJ ŽELVA NI ŽELVA

Los Angeles, Cal. — Japonščini ribiči iz Santa Monice so ujeli na globokem morju želvo, ki ima kakšni podobno glavo in volkje kramplje na nogah. Čudno žival so od dali v akvarij.

ČE ČLOVEK Z GAZOLINOM PERE HIŠO . . .

Shelbyville, Ind. — W. H. Hipp, lekarnar, je dal oprati steno svoje hiše z gazolinom, ki se je zanetil, da je bila hiša takoj v plamenu. Škode je \$1.500.

KARIJERA KLATIVITEZA

Washington, D. C. — Robert H. Hall, lajtnant drugega razreda stotnije M., 1. indianskega mudičarskega pešpolka, je bil obsojen radi bigamije, dezertacije in preljuje na 20 let ječe. Predsednik je obsodbo potrdil.

Robert Hall je delal kot tiskar za neki list v Newcastlu, Ind. Ko so pričele homatije v Mehiki, je stopil v milico. Razumel je spuščno in postal je takoj lajtnant. Oženil se je drugič, dasravnost je imel ženo in dva sina v Falmouthu, Ky. Hall je pobegnil z njegovo drugo ženo v Mehiko, ko se je vrnil, so ga aretirali radi dezertacije.

UMOR IN SAMOMOR POSLEDICA BLAZNOSTI.

Oshokosch, Wis. — Mrs. Lon Zielke, vdova, je obšla svojega devet mesecev starega vnuka in sebe. Vzrok umoru in samomoru je blaznost.

ZNAMENITA OPERACIJA

Wilmington, Del. — 21letni Bebed Baldwin si je zlomil križ dne drugega februarja, ko se je najprej prekuženil avtomobil. Prepeljali so ga v bolnišnico Delaware, kjer pa je takoj operiral dr. Harold Singer. Zdaj je Baldwin prvič zapustil postelj s pomočjo palic.

AVTOMOBILSKA NESREČA

Detroit, Mich., april 19. — Večera se je pripetila velika nesreča na Watermann cesti in Wabash R. R. — Ko je zapuškal večerni brzovlak mesto in križal Watermann cesto, sta dva avtomobilista hotela vlak prehiteti. Toda brzovlak se je zaletel ravno v sredino avtomobila in ga vlek, se kakih 300 do 400 m dalje po progi. Voznik je bil na glavi zelo težko okužovan, in bode zelo težko okuževal. Njegov sopotnik je pa ravnatelj na drobne kosec. Narodni šteta menda Ogra.

KOTLARJI SO ZASTAVKALI

Duluth, Minn. — Nad dve stotlarjevi in pomočnikov je zastavkalo v Duluthu in Superioru, ker se delodajalci obotavljajo priznati novo plačilno lestvico, ki ji je bila predložena pred štirimi meseci, na katero pa še niso odpravili.

Kotlarji zahtevajo 10 centov povšajanja na uro. Zdaj zaslužijo kotlarji 45 centov na uro.

FORD JE PODARIL SVOJO LE NAJDBO ANGLIJI.

Detroit, Mich. — Henry Ford je na vprašanje britske vlade odstopil od svojih iznajditeljskih pravic za poljedelske traktorje, da jih bodo lahko zdaj izdelovali tudi na Francoskem in v Veliki Britaniji.

Ford bo imel tukaj izdelanih 1000 poljedelskih traktorjev do prvega avgusta, da jih rabijo v Združenih državah in Kanadi.

ZAVAROVALNA DRUŽBA JE DOLOČILA ZA VOJAKE NOVO VPLAČILNO LESTVICO.

New York, N. Y. — Zavarovalna družba Equitable Life Insurance je uvedla z 18. t. m. novo vplačilno lestvico za vojake in pomorščake.

ŽELEZNIŠKA DRUŽBA ZA HTEVA POVŠAJANJE VOZNE CENE.

Denver, Colo. — Denver & Salt Lake železniška družba zahteva, da ji meddržavna trgovska komisija dovoli povšajati vozno ceno za potnike od 4½ na 5 centov, pri voznih listkih z naobratno vožnjo pa od 8½ na 9½ na miljo.